

Ministerstwo Sprawiedliwości

Podsekretarz Stanu
Maria Ejchart

BK-VII.0520.33.2024
Warszawa, 12 lutego 2024 r.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 1027 Posła na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej Pana Witolda Tumanowicza z dnia 30 stycznia 2024 r. w sprawie *niezależności sędziowskiej na przykładzie powiązań sędziego Tomasza Trębickiego*, uprzejmie przedstawiam, co następuje.

Zgodnie z treścią art. 178 Konstytucji RP sędziowie w sprawowaniu swojego urzędu są niezawisli i podlegają tylko Konstytucji i ustawom. Przepis ten statuuje zasadę niezawisłości sędziowskiej, która w demokratycznym państwie prawnym stanowi konsekwencję zasady trójpodziału władzy i ma charakter podstawowej zasady kształtującej ustrój sądownictwa. Obok zasady bezstronności, zasady niezależności sądów, zasady instancyjności oraz zasady udziału obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości, zaliczana jest do fundamentów polskiego wymiaru sprawiedliwości. Tylko niezawisły sąd może stać na straży wolności i praw jednostki oraz praw innych podmiotów.

Zasada niezawisłości sędziowskiej obejmuje zarówno wewnętrzną niezależność sędziego jako cechę osobistą, bezstronność wobec stron czy uczestników postępowania, niezależność od władzy ustawodawczej, wykonawczej i innych instytucji pozasądowych, formalnych i nieformalnych grup społecznych czy politycznych, samodzielność wobec władz i innych organów sądowych, oraz niezawisłość w sensie obiektywnym oznaczającą zakaz nie tylko rzeczywistego, ale także pozornego uzależniania sądów (sędziów) w ich działalności orzeczniczej od czynników innych niż normy prawa. Konstytucja ustanawia szereg gwarancji niezawisłości sędziowskiej, do których należą:

- a) powoływanie sędziów przez Prezydenta RP na wniosek ukształtowanej w zgodzie z konstytucyjnymi standardami Krajowej Rady Sądownictwa,
- b) powoływanie sędziów na czas nieoznaczony,
- c) zasada nieusuwalności sędziego z zajmowanego stanowiska,
- d) ustanowienie immunitetu sędziowskiego,
- e) zagwarantowanie odpowiedniej sytuacji materialnej sędziów,

- f) apolityczność sędziów, co łączy się z zakazem ich przynależności do partii politycznych, związków zawodowych i prowadzenia działalności publicznej niedającej się pogodzić z zasadą niezawisłości sędziowskiej,
- g) niepołączalność stanowiska sędziego ze sprawowaniem mandatu przedstawicielskiego (poselskiego lub senatorskiego), co jest konsekwencją zasady podziału władzy,
- h) umocnienie roli i znaczenia samorządu sędziowskiego, który otrzymał uprawnienia dotyczące wpływu na sprawy organizacyjne i osobowe sądów oraz sędziów,
- i) pozycja ustrojowa Krajowej Rady Sądownictwa, która zgodnie z art. 186 Konstytucji RP stoi na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów.

Zasada niezawisłości sędziowskiej nie wyklucza istnienia mechanizmów nadzoru administracyjnego nad działalnością administracyjną sądów, sprawowanego przez prezesów sądów (wewnętrzny nadzór administracyjny) oraz przez Ministra Sprawiedliwości (zewnątrzny nadzór administracyjny).

W ramach wewnętrznego nadzoru administracyjnego prezesa sądów są władni m.in. badać sprawność postępowania w poszczególnych sprawach, obciążenie sędziów pracą, a także prawidłowość przydzielania sędziom spraw. Czynnościami z zakresu wewnętrznego nadzoru administracyjnego wykonywanymi przez prezesa sądu apelacyjnego i prezesa sądu okręgowego są ponadto: 1) wizytacja, obejmująca pełną działalność administracyjną sądu lub wydziału sądu; 2) lustracja, obejmująca wybrane zagadnienia z działalności administracyjnej sądu lub wydziału sądu. Prezesi sądów są odpowiedzialni za wyniki pracy podległych im sądów, zaś w przypadku prezesa sądu okręgowego lub apelacyjnego – wszystkich podległych sądów w ramach okręgu lub apelacji.

Zgodnie z art. 9 i 9a § 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – *Prawo o ustroju sądów powszechnych* (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 217, z późn. zm., dalej: „u.s.p.”) Minister Sprawiedliwości sprawuje zewnętrzny nadzór administracyjny nad działalnością sądów polegającą na zapewnieniu właściwego toku wewnętrznego urzędowania sądu, bezpośrednio związanego z wykonywaniem przez sąd zadań w zakresie sprawowania wymiaru sprawiedliwości. Nadzór ten dotyczy więc organizacyjnej strony funkcjonowania sądów, a czynności podejmowane w jego ramach nie mogą wkraczać w dziedzinę, w której sędziowie są niezawisli (art. 9b u.s.p.). Takie ograniczenia zabezpieczają władzę sądowniczą przed arbitralnym wkraczaniem innych władz w sferę jej działalności.

Mając na uwadze sformułowane przez Pana Posła, w oparciu o doniesienia medialne, zarzuty i zastrzeżenia dotyczące walorów etycznych i bezstronności sędziego w konkretnej i indywidualnej sprawie związanej z wykonaniem prawomocnie orzeczonej kary pozbawienia wolności należy wyjaśnić, że w postępowaniu karnym wykonawczym odpowiednie zastosowanie znajdują określone w Rozdziale 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – *Kodeks postępowania karnego* (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 37) procesowe mechanizmy wyłączenia sędziego, w tym z przyczyn określonych w art. 41 § 1 tego kodeksu.

Przedmiotowy przepis stanowi podstawę wyłączenia sędziego na wniosek, z uwagi na okoliczności, które mogą wywoływać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności (*iudex suspectus*), niestanowiące jednocześnie podstawy do wyłączenia go od udziału w sprawie z mocy prawa (tj. w oparciu o art. 40 k.p.k.). Pojęcia występujące w tym przepisie były już wielokrotnie przedmiotem refleksji Sądu Najwyższego i zostały w sposób jednolity i kompleksowy zdefiniowane. Przyjmuje się więc, że pojęcie bezstronności w rozumieniu art. 41 § 1 k.p.k. należy rozumieć jako obiektywną bezstronność sędziego, w tym zarówno subiektywne poczucie sędziego co do własnej bezstronności, jak i jego bezstronność w odbiorze zewnętrznym opartą na zobiektywizowanych przesłankach i analizowaną przez odwołanie się do oceny sytuacji dokonanej przez przeciętnego, rozsądnie rozumującego obserwatora procesu. O wyłączeniu sędziego na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. orzeka niezawisły sąd na wniosek, który może złożyć strona postępowania (w postępowaniu karnym wykonawczym taki status przysługuje skazanemu).

W rezultacie należy uznać, że ocena okoliczności wskazanych przez Pana Posła stanowi materię wyłącznie procesową, podlegającą weryfikacji przez właściwy sąd w ramach toczącego się postępowania karnego wykonawczego. Jednocześnie ocena tego rodzaju w konkretnej i indywidualnej sprawie pozostaje poza zakresem kompetencji Ministra Sprawiedliwości, którego zewnętrzny nadzór obejmuje wyłącznie działalność administracyjną sądów i nie może wkraczać w obszar zastrzeżony dla rozstrzygnięć niezawisłego sądu.

Z wyrazami szacunku

Maria Ejchart
Podsekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/